

Saksakeele RT, Venemaa läände suunatud meedianal annab teada, et Eesti venelastele on Eesti kodakondsuse saamine majaduslikult võimatuks tehtud. Kas sel väitel on alust?

Oktoobri lõpus lasi saksakeelne RT eetrisse Eestis filmitud [uudislõigu](#), milles väideti, et Eesti valitsus diskrimineerib Eesti venelasi tehes neile kodakondsuse saamise sihilikult raskeks ja tavainimesele ülemäära kulukaks. Samas näitab hiljutine uuring, et mittekodanikud ei taotle kodakondsust peamiselt seetõttu, et määratlemata kodakondsus on neile mugavam.

Ehkki narratiiv Eesti kodakondsuse saamise raskusest on väär, on selle kasutamine sage. Nagu 2016. aasta [uuring](#) näitab, on Eesti venekeelse elanikkonna diskimineerimine üks pemistest Moskva-meelse meedia narratiividest, mis suunatud kahe rahvusühma vahel pingete suurendamiseks. See narratiiv rajaneb kahele eeldusele: et Eestis elavad mittekodanikud soovivad saada Eesti kodakondsust, ja et kodakondsuse saamine on majaduslikel põhjustel võimatu. Kuna Moskva-meelne meedia jätkuvalt sama narratiivi kordab, vajab ka jätkuvalt näitamist, et kirjeldatu ei vasta tegelikkusele.

Enne selle juurde asumist mõned teabekillud konteksti teadmiseks.

Nõukogude okupatsiooni ajal moodustas Eesti 1,4 miljonilisest elanikkonnast umbes 500 000 mitte-eestlased, peamiselt vene rahvusest inimesed. Nõukogude Liidu kokkuvarisemise ja Eesti Vabariigi taastamise järel 1991. aastal võttis Vene Föderatsioon vastu [seaduse](#), mille kohaselt kaotasid väljaspool Venemaad elavad venelased kodakondsuse. Sellega muutusid enamik toona Eestis elanud 500 000 venelasest inimesteks ilma kodakondsuseta. Kuid mitte kõik. Vahetult enne iseseisvuse taastamist alustas Eesti nende venekeelsete elanike [registreerimist](#), kes soovisid saada Eestis kodaikuks – sõltumata nende päritolust või esinavematest. Selle tulemusena [sai](#) 24 000 mitte-eestlast, peamiselt vene rahvusest inimest 1992. Ja 1997.aasta vahel Eesti kodakondsuse.

Tagamaks teistele kodakondsuse kaotanud endisele Venemaa kodanikele baasõigused, said Eestis elavad mittekodanikud elamisloa ja niinimetatud halli passi. Hall pass garanteeris selle, et Venemaa kodakondsusest ilma jäänud saaksid kõik peamiselt õigused – välja arvatud õiguse osaleda üleriiklikel valimistel (kohalikel valimistel osalemise õigus oli kõigile tagatud); lisaks andis hall pass õiguse ka välismaal reisimiseks. Eesti toomase valitsuse nägemuses oli tegu ajutise lahendusega ja ajapikku õpivad Eesti venelased ära eesti keele ja saavad ka Eesti kodakondsuse.

Paraku nii see ei läinud. Ehkki Eestis elevate mittekodanike lastele on kodakondsus [tagatud](#), ja ehkki määratlemata kodakondsusega inimeste arv on langenud 32 protsendilt kuue protsendini, on siiski Eestis veel 79 000 määratlemata kodakondsusega inimest.

Mis neid tagasi hoiab? Kas RT-l on õigus, et kodakondsuse taotlemine on tehtud liiga keeruliseks ja kulukaks?

Nagu enne mainitud, esimene eeldus sellele väitele on, et mittekodanikud soovivad saada Eesti kodanikeks. Samas näitab hiljutine [uuring](#), et vaid 55 protsendil mittekodanikel on selline soov. Nagu uuring välja toob, ei ole kodakondsus 45 protsendi Eesti mittekodanike jaoks oluline, sest selle puudumine ei takista neid Eestis elamast, ja määratlemata

kodakondsus on mugavam reisimiseks: Eesti kodanikud vajavad Venemaale reisimiseks viisat, kuid määratlemata kodakondsusega inimesed saavad reisida viisata, samas on ELi piires reisimine viisavaba nii kodanikele kui mittekodanikele.

Teine mainitud eeldus puudutab kodakondsuse saamiseks vajalikku kulutsut, mis RT väitel on tavainimese jaoks liiga kõrge. Ehkki too juba mainitud uuring ei näita majanduslikku kaalutlust põhjusena kodakondse taotlemata jätmiseks, tuleks seda RT väidet siiski analüüsida.

RT ei täpsusta, millised kulutusi peeti silmas, kuid need kulutused on võimalik leida ja kokku liita. Riigi integratsiooniportaali [andmetel](#) koosneb kodakondsuse saamine neljast osast: keeletunnid, keeleksam, avaldus kodakondsuse saamiseks ja riigilõiv passi saamisel. Keeleeksami sooritamine on tasuta, kodakondsuse taotlemine maksab 13 eurot ja pass maksab 25 eurot. Keelekursuste hind võib vaieeeruda, kuid riik kompenseerib keeleeksami läbimise korral keelekursuse kulud, lisaks on olemas mitmeid tasuta võimalusi keele omandamiseks, näiteks riigi finantseeritud online keelekursus [Keeleklikk](#), millel on umbes 20 000 aktiivset [kasutajat](#).

Seega on põhjust kahelda väites, nagu diskrimineeriks Eesti riik siinset venekeelset elanikkonda muutes Eesti kodakondsuse saamise liiga keeruliseks või ülemäära kulukaks.

Sellest hoolimata elab müüt diskrimineeritud venekeelsest elanikkonnast edasi ja, nagu mainitud, on üks peamistest Eesti vastu suunatud Moskva-meelde meedia narratiividest. See võib olla küll tulus vahend kahe rahvusrühma vahel pingete suurendamiseks, kuid nagu igal binaarsel konfliktil, on ka sel kaks osapoolt: vägivaldlatseja ja ohver. Moskva-meelne meedia jätab kahe silma vahele selle, et venelasi ohvritena esitava narratiivi pidev kordamine riivab peamiselt just Eestis elavaid venelasi. Sõltumata elukohast on venelased uhke rahvas, nende ohvistamine tähendab nende alavääristamist. Enamik kuuhest protsendist, kes on senini mittekodanikud, on mittekodanikud seetõttu, et nad on nii otsustanud. Seda tuleb austada.